

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Marszałek Senatu

Druk nr 1651
Warszawa, 21 czerwca 2013 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Zgodnie z art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. mam zaszczyt przekazać Pani Marszałek, podjętą przez Senat na 35. posiedzeniu w dniu 20 czerwca 2013 r. uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy

**- o zakazie propagowania komunizmu
lub innego ustroju totalitarnego przez
nazwy budowli, obiektów i urządzeń
użyteczności publicznej.**

Jednocześnie pragnę poinformować, że Senat upoważnił senatora Stanisława Jurcewicza do reprezentowania stanowiska Senatu w dalszych pracach nad tym projektem.

Z poważaniem

(-) Bogdan Borusewicz

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 20 czerwca 2013 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu
lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności
publicznej**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.

Jednocześnie upoważnia senatora Stanisława Jurcewicza do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

USTAWA

z dnia

o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej

Art. 1. 1. Nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować.

2. Za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944–1989.

Art. 2. 1. Stwierdzenie przez wojewodę nieważności aktu nadającego nazwę budowli, obiektowi lub urządzeniu użyteczności publicznej, w zakresie w jakim nadaje nazwę niezgodną z art. 1, wymaga opinii Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej tę niezgodność.

2. Wojewoda może także zasięgnąć opinii Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

3. Opinie, o których mowa w ust. 1 i 2, przedstawiane są niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia żądania wojewody.

Art. 3. 1. Jeżeli w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się zarządzenia, o którym mowa w art. 2 ust. 1, nie zostanie nadana nowa nazwa, a jej nadanie jest konieczne do oznaczania adresów, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1.

2. Do czasu nadania nowej nazwy stosuje się nazwę dotychczasową.

3. Przepisy art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 i 645), art. 85 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 595 i 645) oraz art. 86 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r. poz. 596 i 645) stosuje się odpowiednio.

Art. 4. Przepisy art. 1–3 stosuje się odpowiednio do nazw budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej nadawanych przez związki międzygminne i związki powiatów.

Art. 5. 1. Postępowanie przed sądami i organami administracji publicznej w sprawach dotyczących uwzględnienia w księgach wieczystych, rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy jest wolne od opłat.

2. Zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Art. 6. 1. Obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy niezgodne z art. 1 właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego albo związku, o którym mowa w art. 4, zmienia w terminie 2 lat od dnia jej wejścia w życie.

2. Przepisy art. 1-5 stosuje się odpowiednio.

3. Terminy, o których mowa w art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa rozpoczynają bieg po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Rada Miasta Jastrzębie Zdrój zwróciła się do Senatu z petycją w sprawie uchwalenia ustawy usuwającej z publicznego życia komunistycznych patronów ulic i placów (uchwała nr XLII/563/2009 Rady Miasta Jastrzębie Zdrój z dnia 28 maja 2009 r. w sprawie wystąpienia z apelem o uchwalenie ustawy usuwającej z publicznego życia komunistycznych patronów ulic i placów).

Senat stwierdził, że ustawodawca nie może pozwolić na propagowanie symboliki komunistycznej, gdyż byłoby to demoralizujące dla społeczeństwa. Na równi z komunizmem należy potraktować wszystkie inne ustroje totalitarne. Odmienne stanowisko byłoby wyrazem preferencji dla innych niż komunizm ustrojów totalitarnych, a podkreślenia wymaga, że w polskim systemie prawa wszystkie ustroje totalitarne są traktowane tak samo.

Przepis art. 13 Konstytucji stanowi, że zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszystów i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa. Ustrojodawca zrównał więc ze sobą nazizm, faszyzm i komunizm, dając jednocześnie wyraz swojej dezaprobachie dla wszystkich ustrojów totalitarnych.

Również kodeks karny penalizuje propagowanie ustroju faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa (art. 256 kk).

Przedkładany projekt zakłada zakaz nadawania przez jednostki samorządu terytorialnego nazw budowlom, obiektom i urządzeniom użyteczności publicznej, w tym drogom, ulicom, mostom i placom, które upamiętniają lub propagują osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny (art. 1).

Projekt ustawy nie wskazuje skutku podjęcia uchwały sprzecznej z zakazem z art. 1. Znajdą tu zastosowanie art. 95 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, art. 79 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz art. 82 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 5 czerwca

1998 r. o samorządzie województwa, zgodnie z którymi uchwały sprzeczne z prawem są nieważne.

W zakresie postępowania stwierdzającego nieważność uchwał, przepisy ustaw samorządowych będzie stosowało się wprost, z modyfikacją polegającą na dodaniu procedury wydania opinii przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (art. 2).

W przypadku jeżeli w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się zarządzenia stwierdzającego nieważność uchwały nadającej nazwę niezgodną z prawem nie zostanie nadana nowa nazwa, wojewoda wyda zarządzenie zastępcze. Wojewoda będzie mógł skorzystać z tego uprawnienia, jeżeli nadanie nowej nazwy będzie konieczne do oznaczenia adresów. Pozwoli to zminimalizować ingerencję organu nadzoru tylko do koniecznych przypadków (art. 3 ust. 1). Przepis z art. 3 ust. 2, nakazujący stosowanie nazw dotychczasowych, ma wyeliminować sytuacje, w których w okresie przejściowym niemożliwe byłoby oznaczenie adresu.

Ponieważ przepisy ustaw samorządowych wśród okoliczności uzasadniających wydanie zarządzenia zastępczego nie wymieniają nadania nazwy zgodnej z prawem, odpowiednie stosowanie przepisów ustaw samorządowych będzie możliwe tylko dzięki wprowadzeniu odpowiedniego odesłania (art. 3 ust. 3).

Na mocy art. 4 przepisy ustawy będzie można zastosować do nazw nadawanych przez związki międzygminne i związki powiatów.

Projekt ustawy, w celu zminimalizowania niedogodności związanych ze zmianą adresu, zwalnia z opłat za postępowania sądowe i administracyjne spowodowane zmianą nazw propagujących komunizm lub inne ustroje totalitarne (art. 5 ust. 1) oraz umożliwia korzystanie z dokumentów zawierających dotychczasową nazwę do czasu utraty ważności przez te dokumenty (art. 5 ust. 2).

Przedstawiona wyżej procedura dotyczy zmiany nazw, które zostaną nadane po wejściu ustawy w życie. Aby wyeliminować nazwy, które w dniu wejścia ustawy w życie są sprzeczne z treścią art. 1, proponuje się wprowadzenie przepisu dostosowującego, który wyznacza dwuletni termin na zmianę nazw (art. 6 ust. 1). Ponieważ przepisy samorządowe umożliwiają stwierdzenie nieważności uchwały organy stanowiącego jednostek samorządu

terytorialnego przez wojewodę w terminie 30 dni od dnia doręczenia uchwały (art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym oraz art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa), w typowych sytuacjach nie byłoby możliwe zachowanie tego terminu. Dlatego należało określić nowy początek biegu terminu na stwierdzenie nieważności uchwał sprzecznych z art. 1 (art. 6 ust. 3).

Na skutek wejścia ustawy w życie uda się wyeliminować nazwy dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów, propagujące symbole ustrojów totalitarnych.

Wejście ustawy w życie będzie wiązało się z kosztami dla budżetu państwa w postaci zmniejszenia dochodów, spowodowanego zwolnieniem z opłat na podstawie art. 5 ust. 1 oraz zwiększeniem wydatków związanych z wymianą dokumentów. Również samorzady poniosą koszty związane z wymianą dokumentów, a ponadto wydatki na zmianę tablic z nazwami ulic. Należy pamiętać, że obywatele będą ponosić koszty związane z wymianą dokumentów (inne niż opłaty – np. koszty fotografii zamieszczanej w dokumentach, koszty przejazdów, utracony zarobek), tabliczek oznaczających posesje, oraz takie koszty jak wymiana szyldów, wizytówek, papieru firmowego, koszty poinformowania nadawców korespondencji, koszty zmiany ogłoszeń i reklam.

Ponadto ustawa będzie generowała koszty postępowań zmierzających do stwierdzenia nieważności uchwał nadających nazwę niezgodną z prawem oraz wydania zarządzenia zastępczego (IPN oszacował roczny koszt wydawania opinii na ok. 1.200 tys. zł oraz jednorazowy koszt utworzenia stanowisk pracy – 300 tys.).

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

W trakcie prac nad projektem: Minister Sprawiedliwości, Naczelny Sąd Administracyjny, Krajowa Rada Sądownictwa, Państwowa Komisja Wyborcza, Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej oraz Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych – nie zgłosili uwag.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej oraz Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – poparli projekt ustawy.

Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa popierając kierunek proponowanej ustawy zgłosiła zastrzeżenia do definicji symboli ustrojów totalitarnych, procedury zmiany nazw oraz przyjętych rozwiązań legislacyjnych. Podobne uwagi zgłosił Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, który ponadto postulował ograniczenie, z jednej strony, zakresu ustawy do obiektów publicznych, z drugiej zaś objęcie ustawą również kwestii honorowego obywatelstwa gmin.

Minister Administracji i Cyfryzacji zgłosił zastrzeżenia do tytułu projektu ustawy oraz wniósł szereg uwag dotyczących postępowania w przedmiocie zmiany nazw. Uwagi te podzieliła Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa, która dodatkowo zaproponowała, aby wszelkie zmiany w urzędowych rejestrach i ewidencjach były dokonane z urzędu.

Minister Finansów opiniując projekt ustawy odniósł się do niej negatywnie, podkreślając wysokie koszty jej wprowadzenia oraz zwracając uwagę na ingerencję w sferę zarezerwowaną dotychczas dla wspólnot samorządowych.

Krajowy Związek Byłych Żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie opowiedział się przeciwko ustawowemu przymusowi zmiany nazw ulic.

Prośba o zaopiniowanie projektu skierowana została także do: Stowarzyszenia Sędziów Polskich IUSTITIA, Stowarzyszenia Sędziów Themis, Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Rady Radców Prawnych, Polskiej Unii Właścicieli Nieruchomości, Niezależnego Ruchu Kombatantów Armii Krajowej, Związku Byłych Więźniów Politycznych, Związku Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej, Fundacji Unii Metropolii Polskich, Związku Miast Polskich, Związku Powiatów Polskich, Związku Gmin Wiejskich RP, Unii Miasteczek Polskich. Podmioty te nie przedstawiły opinii w sprawie projektu.

Senat uwzględnił zgłoszone uwagi poprzez zmianę tytułu ustawy oraz ograniczenie zakresu ustawy do nazw nadawanych przez jednostki samorządu terytorialnego, co pozwoliło zastosować procedury przewidziane w ustawach samorządowych dla stwierdzenia nieważności uchwały oraz wydania zarządzenia zastępczego.

Ponadto w projekcie ustawy zrezygnowano z długiej i niezwykle kazuistycznej definicji symboli totalitarnych na rzecz zwięzłego ogólnego określenia zakazanych nazw.

Warszawa, 10 lipca 2013 r.

BAS-WAPEiM-1684/13

Pani Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej senackiego projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (przedstawiciel wnioskodawcy: senator Stanisław Jurcewicz)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projektowana ustawa określa zasady nadawania przez jednostki samorządu terytorialnego (i ich związki) nazw budowlom, obiektom i urządzeniom użyteczności publicznej, w tym drogom, ulicom, mostom i placom. Podstawowym postanowieniem projektu jest zakaz upamiętniania takimi nazwami osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny (art. 1 projektu). Projekt zawiera również reguły proceduralne, które odnoszą się do wykonywania tego zakazu (art. 2-6 projektu).

Zgodnie z art. 7 projektu ustawa ma wejść w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy
Prawo Unii Europejskiej nie obejmuje przedmiotu projektu ustawy.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Przedmiot senackiego projektu ustawy nie jest objęty prawem UE.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Zbigniew Wrona

Warszawa, 10 lipca 2013 r.

BAS-WAPEiM-1685/13

Pani Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna w sprawie stwierdzenia, czy senacki projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (przedstawiciel wnioskodawcy: senator Stanisław Jurcewicz) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projektowana ustawa określa zasady nadawania przez jednostki samorządu terytorialnego (i ich związki) nazw budowlom, obiektom i urządzeniom użyteczności publicznej, w tym drogom, ulicom, mostom i placom. Podstawowym postanowieniem projektu jest zakaz upamiętniania takimi nazwami osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny (art. 1 projektu). Projekt zawiera również reguły proceduralne, które odnoszą się do wykonywania tego zakazu (art. 2-6 projektu).

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Zbigniew Wrona

SZEF KANCELARII SENATU

Ewa Polkowska
sk-0401-16(45)/19

SEKRETARIAT SZEFA KS

L.dz. ....

Data wpływu ..... 24.06.2013..

Warszawa 24 czerwca 2013 r.

Szanowny Pan

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu

W związku z przesłaniem do Sejmu, podjętej przez Senat na 35. posiedzeniu uchwały z dnia 20 czerwca 2013 r. w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (wraz z projektem tej ustawy), pragnę przekazać Panu Ministrowi stanowiska podmiotów zewnętrznych przesłane do Senatu w toku postępowania zmierzającego do wypracowania przedmiotowego projektu ustawy.

Stanowiska w sprawie projektu ustawy przedstawiły następujące podmioty:

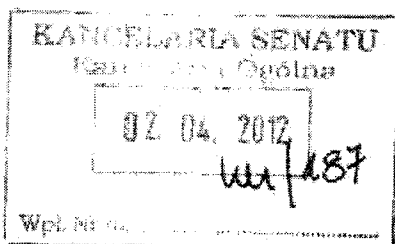
- 1) Państwowa Komisja Wyborcza,
- 2) Minister Sprawiedliwości,
- 3) Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa,
- 4) Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,
- 5) Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej (stanowiska: z Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach oraz z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi),
- 6) Naczelny Sąd Administracyjny,
- 7) Minister Administracji i Cyfryzacji,
- 8) Krajowa Rada Sądownictwa,
- 9) Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych,
- 10) Krajowy Związek Byłych Żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie,
- 11) Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej,
- 12) Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa,
- 13) Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- 14) Minister Finansów.

Warszawa, dnia 2 kwietnia 2012 r.

**PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA**

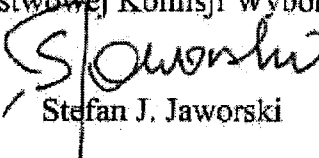
ZPOW-061-6/12

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Państwowa Komisja Wyborcza, odpowiadając na pismo z dnia 29 marca 2012 r. znak BPS/KU-034/71/2/12, informuje, że jest upoważniona do wyrażania opinii wyłącznie w sprawach należących do jej ustawowych kompetencji.

Projekt ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71) nie dotyczy spraw leżących w kompetencjach Państwowej Komisji Wyborczej. Z uwagi na powyższe Państwowa Komisja Wyborcza nie jest właściwa do wydania opinii na temat tego projektu ustawy.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Stefan J. Jaworski

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 5 kwietnia 2012 r.

DPK-III-454-1/12

dot. BPS/KU-034/71/17/12

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

honorowy Panie Przewodniczący!

W odpowiedzi na pismo z dnia 29 marca 2012 r., przy którym przedstawiono projekt ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71), pragnę przedstawić, co następuje.

Projektowana ustawa zakłada zakaz nadawania drogom, ulicom, mostom, placom i innym obiektom nazw propagujących symbole totalitarnych ustrojów. Warto wskazać, iż przedmiotowa sfera pozostaje w dużej części we właściwości organów samorządu gminnego. W myśl bowiem art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) do wyłącznej właściwości rady gminy należy m.in. podejmowanie uchwał w sprawach herbu gminy, nazw ulic i placów będących drogami publicznymi lub nazw dróg wewnętrznych w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2086, z późn. zm.), a także wznoszenia pomników.

Projekt przewiduje ponadto kompetencje dla wojewody, na którego akty będzie przysługiwała skarga do sądu administracyjnego. Dodatkowo zgodnie z projektowanymi regulacjami postępowanie zarówno przed organami administracji publicznej, jak i sądami w sprawach dotyczących uwzględnienia w rejestrach

i dokumentach zmian nazw, dokonanych na podstawie projektu ustawy, będzie wolne od opłat.

Odnosząc się do powyższego należy zauważyć, iż w zakresie właściwości Ministra Sprawiedliwości mieszczą się jedynie wskazane wyżej regulacje dotyczące sądów administracyjnych. Regulacje te nie budzą wątpliwości natury systemowej ani merytorycznej.

W kwestii zaś skutków finansowych projektowanej ustawy trzeba podnieść, iż wydatki związane z realizacją przedmiotowej ustawy pokrywane będą z części budżetu państwa, której dysponentem jest Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego. Realizacja ww. ustawy nie spowoduje zatem obciążenia dla budżetu państwa w części 15 „Sądy powszechne” i części 37 „Sprawiedliwość”, których dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

2 wykonał pomiar

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Michał Królikowski

Michał Królikowski
PODSZEFKRETAZ STANU

KU 205/12

PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA
Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa
tel.: (+48) 022 3923199; fax: (+48) 022 3923120

www.prokuratoria.gov.pl
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl

KR-51-176/12/ZŚP
W/1205412

Warszawa, dnia 13 kwietnia 2012 r.

**Pan Senator Piotr ZIENTARSKI
PRZEWODNICZĄCY
KOMISJI USTAWODAWCZEJ
SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Szanowny Panie Przewodniczący,

W nawiązaniu do projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71/VIII), przekazanego przy piśmie nr BPS/KU-034/71/16/12 z dnia 29 marca 2012 r., w załączeniu uprzejmie przesyłam opinię Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa do tego projektu.

z wyrazami szacunku

WICEPREZES
Prokuraturii Generalnej
Skarbu Państwa
[Signature]
Iwona Gintowt-Juchniewicz

PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA

Główny Urząd Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa

KR-51-176/12/ZSP

2012.04.12

Opinia
do projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów
symboli ustrojów totalitarnych
(druk nr 71/VIII)

Tytuł projektowanej ustawy sugerowałby, że dotyczy ona stanu zastanego na dzień jej wejścia w życie. Tymczasem przepisy art. 3 wskazują, że odnoszą się one do nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów, jakie zostaną nadane w przyszłości po dniu wejścia w życie ustawy. Wprawdzie przepis art. 5 reguluje sprawy nazw nadanych przed dniem wejścia w życie ustawy, ale z racji jego przejściowego charakteru oraz ogólnego sformułowania zwłaszcza art. 3 ust. 2 intencja projektowanej ustawy wydaje się nie być dostatecznie wyrażona w jej treści. Bardziej czytelnym rozwiązaniem wydaje się odrębne uregulowanie stanu zastanego na dzień wejścia w życie projektowanej ustawy oraz odrębne uregulowanie postępowania w sprawach nazw nadawanych po tym dniu.

Projektowany art. 3 ust. 2 zakłada, że wojewoda „stwierdza nieważność” aktu prawa miejscowego, nie przesądzając zarazem formy, w jakiej „stwierdzenie” to będzie następować. Mając na uwadze, że art. 3 ust. 7 przewiduje zaskarżalność tego „stwierdzenia” bezpośrednio do sądu administracyjnego, a więc z pominięciem instancyjnego trybu postępowania administracyjnego, a także uwzględniając treść art. 3 § 2 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi wydaje się, że to „stwierdzenie nieważności” powinno następować w drodze zarządzenia wojewody, jako aktu prawa miejscowego. Taka forma byłaby zgodna z art. 17 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. Nr 31, poz. 206 z późn.zm.), który przewiduje, że wojewoda – w celu realizacji powierzonych mu zadań – wydaje właśnie zarządzenia. Jednocześnie umożliwiłaby kontrolę takich zarządzeń przez Prezesa Rady Ministrów na podstawie art. 61 ust. 1 wymienionej ustawy, niezależną od kontroli sądownoadministracyjnej.

W projektowanym art. 3 ust. 4 zakłada się wydawanie przez wojewodę „zarządzenia zastępczego” w sytuacji gdy właściwy organ samorządu terytorialnego nie nadał nazwy zgodnej z prawem. Projektowana forma rozstrzygnięcia wojewody w postaci „zarządzenia zastępczego” nawiązuje do formy przewidzianej w art. 98a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – Dz.U. z

2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn.zm.). Jednakże projektowane sformułowanie art. 3 ust. 4 nie przesądza dopuszczalnej treści zarządzenia zastępczego wojewody tzn. nie odpowiada na pytanie - czy zarządzenie to będzie mogło rozstrzygnąć istotę sprawy, czyli zmienić nazwę na zgodną z prawem. W tym zakresie trzeba bowiem dostrzegać, że nadanie nazwy przez wojewodę naruszałoby wyłączne ustawowe kompetencje samorządu terytorialnego, w tym przypadku rady gminy. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn.zm.) podejmowanie uchwał w sprawach herbu gminy, nazw ulic i placów będących drogami publicznymi lub nazw dróg wewnętrznych w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115 z późn.zm.), a także wznoszenia pomników jest wyłączną kompetencją rady gminy. Nie wykluczając „zastępczego” przyznania takiego uprawnienia w określonej sytuacji również wojewodzie należałoby w projektowanej ustawie jednoznacznie i wyczerpująco określić uprawnienia wojewody w zakresie dokonywania zmiany nazwy w przypadku bezczynności rady gminy, nazywając je *expressis verbis* bezpośrednio w ustawie.

Na marginesie zauważa się, że odrębnego potraktowania wymagają obiekty fizjograficzne, o których mowa w ustawie z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz.U. Nr 166, poz. 1612 z późn.zm.).

Projektowany art. 4 ogranicza się do zwolnienia od opłat w postępowaniu przed organami administracji publicznej i sądami w sprawach zmian w rejestrach i dokumentach, wynikających ze zmiany nazwy drogi, ulicy, mostu, placu albo innego obiektu. Wydaje się, że w celu minimalizacji dolegliwości dla osób, których będą dotyczyć te zmiany można by rozważyć uaktualnienie rejestrów i innych ewidencji z urzędu przez wszelkie podmioty prowadzące takie rejestry i ewidencje np. sądy, urzędy skarbowe, urzędy obsługujące organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, banki, zakłady ubezpieczeń itp. Natomiast w przypadku konieczności wymiany dokumentów przez obywateli można by z kolei rozważyć podjęcie stosownych postępowań z urzędu przez właściwe organy, z ograniczeniem do minimum stawiennictwa obywatela.

STARSZY PADOCA
[Signature]
[Date]

**Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Dyrektor Biura Prezesa**

**Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej**

Pismo z dnia: 29.03.2012 r.   Znak: BPS/KU-034/71/9/12

Nasz znak: BPR-OPM-4(7)/12

Data: Warszawa, 20.04.2012 r.

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 29 marca 2012 roku, z upoważnienia Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, dr. Łukasza Kamińskiego, uprzejmie przedstawiam opinię Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie rozwiązań zawartych w projekcie ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71) oraz ocenę skutków finansowych uchwalenia tej ustawy w zakresie budżetu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

X powołaniem,

Dyrektor Biura Prezesa
Krzysztof Persak
dr Krzysztof Persak

Załącznik:

Uwagi Instytutu Pamięci Narodowej do projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71), 20 kwietnia 2012 r.

**Uwagi Instytutu Pamięci Narodowej do projektu ustawy
o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów
symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71)**

Nie ma wątpliwości, że inicjatywę polegającą na usunięciu z przestrzeni publicznej wszelkich przejawów propagowania ustrojów totalitarnych należy uznać za jak najbardziej celową, pożądaną i zgodną z wartościami deklarowanymi w Konstytucji RP, a także bliską ustawowym celom działania Instytutu Pamięci Narodowej wyrażonym w preambule ustawy o IPN. Poszczególne rozwiązania prawne zawarte w opiniowanym projekcie ustawy wymagają wszakże sformułowania szeregu uwag.

1. Na wstępie należy podnieść, że w latach 2007-2009 roku Prezes Instytutu Pamięci Narodowej występował do odpowiednich jednostek administracji publicznej z informacjami na temat występujących nazw ulic, placów, skwerów i obiektów architektonicznych, pomników, tablic, miejsc pamięci, a także patronów i imion instytucji publicznych będących formą okazywania szacunku i propagowania ideologii komunistycznej i totalitarnej. Podstawą do takiego działania był art. 13 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz stosowne przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Wystosowano wówczas do około 150 jednostek samorządowych pisma wzywające do zmiany nazw ponad pół tysiąca obiektów propagujących komunizm. Niestety, zaledwie w dwóch przypadkach nastąpiła pożądana zmiana nazwy obiektu. Rezultat ten wskazuje na niechęć społeczności lokalnych do usuwania z przestrzeni publicznej wszelkich nazwy będących w swej istocie formą propagowania idei totalitarnego państwa oraz ustroju komunistycznego. Główną przyczyną takiego postępowania – co wyraźnie można dostrzec w przesyłanej przez jednostki administracji publicznej korespondencji – był brak gotowości do ponoszenia jakichkolwiek uciążliwości (w tym kosztów finansowych) związanych z procedurą zmiany nazwy poszczególnych obiektów. Na podstawie dokonanego wówczas przez Instytut Pamięci Narodowej rozpoznania można więc szacować, że obecnie w Polsce jest co najmniej około 1200-1400 obiektów publicznych, których nazwy kwalifikują się do zmiany z punktu widzenia celów zawartych w projekcie ustawy.

Ponadto należy zwrócić uwagę na konieczność podjęcia działań o wymiarze edukacyjnym poprzez wpływanie na kształtowanie się patriotycznych postaw i wzorców osobowych, co powinno prowadzić do podejmowania autonomicznych – a nie przyjmowanych wyłącznie w trybie nadzoru administracyjnego – decyzji społeczności lokalnych.

W tym miejscu warto odnieść się do rozwiązań legislacyjnych hiszpańskiej ustawy o pamięci historycznej z 2007 roku dotyczącej usunięcia symboliki związanej z frankizmem. Artykuł 15 tej ustawy stanowi, że instytucje publiczne w ramach wykonywania swoich uprawnień podejmują odpowiednie kroki aby „usunąć tablice, insygnia, odznaki i inne podobne symbole lub napisy personalne oraz zbiorowe upamiętniające z egzaltacją powstania, Wojnę Domową i represje dyktatury Franco”. Instytucje publiczne zostały wyposażone na przykład w kompetencje do cofania stosownych dotacji lub pomocy dla prywatnych właścicieli, którzy nie stosują się do obowiązku usuwania symboli frankistowskich. Spod działania tej ustawy zostały natomiast wyłączone stany faktyczne wynikające z upamiętnień z „powodów artystycznych, architektonicznych oraz artystyczno-religijnych podlegających ochronie prawnej”, a także stanowiące „przejawy prywatnej pamięci”.

2. Doświadczenia Instytutu Pamięci Narodowej w zakresie usuwania nazw związanych z ustrojem totalitarnym – jak i doświadczenia innych państw – powinny wskazywać na potrzebę przyjęcia kompleksowych rozwiązań legislacyjnych w tym zakresie, będących konkretyzacją zapisów art. 13 Konstytucji RP oraz wynikających z art. 256 kodeksu karnego. Usuwanie z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych stanowi więc tylko jeden z elementów zarówno kształtowania postaw patriotycznych, jak i zwalczania wszelkich przejawów gloryfikacji ustrojów totalitarnych. Zasadne byłoby zatem także uporządkowanie sfery związanej z pomnikami, tablicami, monumentami oraz innymi obiektami materialnymi, które w sposób oczywisty stanowią propagowanie komunizmu i faszyzmu.

Natomiast zaproponowane w projekcie ustawy rozwiązania legislacyjne budzą następujące wątpliwości.

- W art. 1 pojawia się zapis: „Nazwy dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów nie mogą propagować symboli nazizmu, faszyzmu, komunizmu lub innego

totalitarnego ustroju”, który zawiera w sobie istotny błąd aksjologiczny. Zakazane powinno być nie „propagowanie symboli”, lecz – poprzez prezentowanie i wykorzystywanie nazw, nazwisk i dat – „propagowanie nazizmu, faszyzmu lub innego totalitarnego ustroju”. W związku z powyższym art. 2 projektu ustawy posługujący się pojęciem „symbolu nazizmu, faszyzmu, komunizmu lub innego totalitarnego ustroju”, za które uważa się w szczególności „nazwy, nazwiska, i daty” powinien ulec zmianie. Z punktu widzenia zasad legislacji właściwsze byłoby wprowadzenie stwierdzenia, iż zakazane jest publiczne posługiwanie się i prezentowanie nazw, nazwisk i dat związanych z ustrojami totalitarnymi w celu propagowania takich ustrojów (byłoby to nawiązaniem do regulacji zawartych w art. 256 k.k.)

- Katalog zaprezentowany w art. 2 ustawy opiera się na enumeratywnym wymienianiu poszczególnych symboli ustrojów totalitarnych. Taka kazuistyczna technika legislacyjna – stosowana w sferze nie tylko historycznej, ale także biograficznej – może prowadzić do wielu bardzo niefortunnych rezultatów. Tym bardziej, iż w ustawie brak jest jakichkolwiek odniesień do celów, intencji oraz motywacji związanych z nadawaniem i posługiwaniem się konkretnymi nazwami, datami i nazwiskami. Przykładowo w art. 2 ust. 1 pkt. 15 dotyczy zakazu używania nazwisk funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa. Tymczasem Józef Kuraś pseudonim „Ogień” był nie tylko żołnierzem antykomunistycznej partyzantki, ale także przez krótki czas funkcjonariuszem Urzędu Bezpieczeństwa. W pkt. 16 jest mowa o nazwiskach osób symbolizujących udział w budowie i funkcjonowaniu ustroju komunistycznego. Jacek Kuroń był najpierw działaczem ZMP, a potem więźniem sumienia, założycielem KOR, doradcą NSZZ „Solidarność” i wreszcie ministrem w demokratycznej Polsce. Symboliczna postać Polskiego Października, Lechosław Goździk, był sekretarzem komitetu zakładowego PZPR w Fabryce Samochodów Osobowych na Żeraniu, a w latach 1980–1981 ważnym działaczem „Solidarności” na Wybrzeżu. Biografie postaci historycznych są bowiem nierzadko niejednolite i pełne sprzeczności, tak jak w mniejszym lub większym stopniu, każde ludzkie życie. Ustawa zawiera ponadto szereg nieściśłości, a nawet błędów. W art. 2 ust. 1 pkt. 4 znajduje się następująca definicja: „nazwy organizacji młodzieżowych działających w państwach totalitarnych oraz nazwiska członków kierowniczych tych partii (?) na szczeblu krajowym i lokalnym”. Zapewne słowo „partii” powinno być zastąpione zwrotem „organizacji”. Ponadto katalog sformułowany w tym

artykule dotyczy nazw wszelkich organizacji młodzieżowych działających w państwach totalitarnych, a nie tylko organizacji o charakterze totalitarnym. Literalna interpretacja tego zapisu prowadziłaby do absurdalnego wniosku o zakazie stosowania nazw organizacji opozycyjnych (takich jak np. NZS, SKS), organizacji harcerskich (ZHP), czy związków sportowych (AZS). Przyjęcie za art. 2 ust. 2, iż państwem totalitarnym jest Polska Rzeczpospolita Ludowa rodzi także problemy albowiem taka oficjalna nazwa państwa była stosowana w latach 1952-1989, a ustawą powinien być objęty także okres od 1944 roku, w którym ze szczególnym nasileniem występowały represje stalinowskie.

- Wskazane między innymi wyżej uwagi oraz skomplikowana materia będąca przedmiotem regulacji powinny prowadzić do wyłączenia z zakresu obowiązywania ustawy wszelkich działań podejmowanych nie w celu „propagowania ustrojów totalitarnych”, lecz szczególnie w ramach prowadzonej działalności artystycznej, muzycznej, kolekcjonerskiej lub naukowej (analogicznie do uregulowania zawartego w art. 256 par. 3 k.k.).
- Ustawa powinna dotyczyć wyłącznie obiektów publicznych. Ingerowanie w trybie prawa administracyjnego w sferę własności prywatnej może prowadzić do uprawnionego zarzutu o brak konstytucyjności takich zapisów ustawowych. Ponadto brak jest stosownych mechanizmów prawno-administracyjnych oddziaływania na prywatnych właścicieli obiektów, których nazwy wymagałyby zmiany. Nie wiadomo w jakim trybie administracyjnym miałyby następować „stwierdzenie nieważności nadanej nazwy” obiektów prywatnych? Pewną dyrektywą w tym zakresie mogłyby być rozwiązania ustawy hiszpańskiej, która zamiast środków natury administracyjnej odwołuje się do instrumentów finansowych poprzez możliwość cofania dotacji lub pomocy publicznej dla instytucji prywatnych lub osób, które nie chcą realizować celów określonych w ustawie. Ponadto zapisy proponowane w projekcie ustawy zawarte w art. 3 ust. 5 i 6. dotyczące wydania przez wojewodę zarządzenia zastępczego w sprawie nadania nazwy drodze wewnętrznej i obiektowi, którego właścicielem nie jest podmiot publiczny, wskazują, że wymagane jest uzyskanie pisemnej zgody takiego właściciela. Tym samym bez uzyskania takiej zgody dokonanie jakiegokolwiek zmiany staje się niemożliwe, a zapis ustawy jest niewykonalny.
- Ustawa powinna dotyczyć również innych form propagowania ustrojów totalitarnych. W szczególności należałoby rozważyć, czy projekt nie powinien

obejmować kwestii uregulowania honorowego obywatelstwa gmin (art. 18 ust. 2 pkt. 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm), a także patronów szkół i placówek publicznych.

- Wydaje się, że art. 3 ust. 2 projektu ustawy powinien być wyraźnie skorelowany z art. 90 oraz 91 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, w których przewidziano tryb nadzoru wojewody nad uchwałami organów gminy (uchwała organu gminy sprzeczna z prawem jest nieważna). Wojewoda ma tam określony 30-dniowy termin do stwierdzenia nieważności uchwały od jej doręczenia. Wątpliwości prawne budzi zapis dotyczący tego, że bieg terminu na stwierdzenie nieważności aktu ulega zawieszeniu przez czas oczekiwania na opinię Instytutu Pamięci Narodowej, która powinna być wydana w terminie 14 dni od daty wezwania wojewody do wydania opinii. Podstawą do zawieszenia postępowania jest bowiem art. 97 par. 1 pkt. 4 k.p.a. to jest, gdy rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji zależy od uprzedniego rozstrzygnięcia wstępnego przez inny organ lub sąd. W niniejszym przypadku taka sytuacja jednak nie zachodzi. Rozważenia wymaga także problem czy stronami postępowania administracyjnego nie będą wszystkie osoby fizyczne i prawne, których zmiany nazw dotyczą – to znaczy mieszkają lub mają siedziby w miejscach, których nazwy mają ulec zmianie. Mogłoby to m.in. rodzić obowiązek powiadomienia o postępowaniu wszystkich zainteresowanych.
- Projekt ustawy nie stanowi w ogóle, jaki charakter mają mieć opinie wydawane przez Instytut Pamięci Narodowej, w szczególności tego czy są one wiążące dla wojewody. Czy mają to być opinie dotyczące faktów historycznych, czy też opinie prawne dotyczące tego czy dana nazwa, nazwisko lub data mieszczą się w katalogu określonym w art. 2 ustawy. Jednocześnie, co już wcześniej zostało podniesione, ocena wielu postaci historycznych i niektórych wydarzeń nie może być dokonana w sposób jednoznaczny i kategoryczny, co będzie powodowało znacznie trudności przy wydawaniu niektórych ekspertyz.
- Procedura opisana w art. 3 – w szczególności wydawania zarządzeń zastępczych – może budzić wątpliwości prawne. Wydanie zarządzenia zastępczego przez wojewodę nie powinno bowiem dotyczyć przypadków, w których decyzja o stwierdzeniu nieważności uchwały organu gminy nie jest jeszcze prawomocna. W razie zaskarżenia decyzji wojewody, aż do czasu zakończenia postępowania sądowego, wydawanie zarządzeń zastępczych jest sprzeczne z zasadami postępowania administracyjnego oraz niecelowe z punktu widzenia prakseologii.

- W ustawie zupełnie odmiennie została opisana procedura zawarta w art. 5 projektu związana z usunięciem w terminie 2 lat od wejścia w życie ustawy nazw propagujących ustroje totalitarne. Projekt nie przewiduje w ogóle wydania decyzji o nieważności uchwały o nadaniu nazwy – wojewoda wydawać ma tylko zarządzenia zastępcze o zmianie nazwy danego obiektu. Ponadto – w trybie art. 5 - projekt ustawy nie przewiduje sporządzania w tym zakresie opinii przez Instytut Pamięci Narodowej. Wydaje się to niekonsekwencją w stosunku do regulacji dotyczących procedury opisanej w art. 3. Rozwiązaniem tej sytuacji byłoby rozszerzenie odesłania zawartego w art. 5 projektu ustawy do odpowiedniego stosowania „art. 3 ust. 3 – 7 i art. 4”. Taka zmiana oznaczałaby ujednoczenie trybu działania wojewody w stosunku do nadawania nowych nazw i zmieniania już obowiązujących.
3. Art. 4 projektu ustawy stanowi, że postępowanie przed organami administracji publicznej i sądami w sprawach uwzględnienia w rejestrach i dokumentach zmiany nazwy dokonanej na podstawie tej ustawy jest wolne od opłat. Zapis ten winien być jednak skonkretyzowany i uszczegółowiony poprzez zmiany w szeregu aktów prawnych i wprowadzenie do nich także stosownych postanowień o zwolnieniu od kosztów i opłat. Takie rozwiązanie wydaje się, iż zapewniłoby realną gwarancję nie pobierania opłat za opisane w ustawie czynności. Ponadto wszystkie osoby, których objęły zmiany nazw powinny otrzymać od organów administracji stosowne zaświadczenia o zmianie nazwy, które stanowiłoby podstawę do uzyskania zwolnienia od opłat. Oceniając skutki finansowe wykonania ustawy należy więc brać pod uwagę również te koszty wydawania zaświadczeń, obok innych wydatków koniecznych na wymianę nazw, tablic i stosowanych dotychczas oznakowań. Dotyczy to także opłat, z których zostałyby zwolnieni zainteresowani obywatele i podmioty, a które przecież odzwierciedlają realnie istniejące koszty, np. związane z wymianą dokumentów.
4. Biorąc pod uwagę, że Instytut Pamięci Narodowej wydawałby opinie zarówno przy procedurze opisanej w art. 3 jak i art. 5 ustawy (to znaczy zarówno przy nadawaniu nowych nazw, jak i ewentualnie usuwaniu w terminie 2 lat nazw propagujących ustroje totalitarne) oraz przy uwzględnieniu, że byłaby to liczba ponad 1000 opinii należy przyjąć, że takie rozwiązanie miałoby bardzo istotny wpływ na budżet Instytutu Pamięci Narodowej. Powstałaby bowiem konieczność stworzenia nowej komórki organizacyjnej

20 IV 2012 r.

IPN, której wyłącznym zadaniem byłoby wydawanie takich opinii. Przeprowadzone w Instytucie Pamięci Narodowej szacunki wskazują, że konieczne byłoby zatrudnienie około 15 nowych pracowników (w tym jednego kierownika). Roczne obciążenie budżetu IPN z tytułu ich wynagrodzeń wynosiłoby około 1.200.000 zł, do czego należy dodać jednorazowy koszt utworzenia ich stanowisk pracy w wysokości 300 tys. zł. Kwoty te powinny być przewidziane w przyszłorocznej ustawie budżetowej.

Natomiast, gdyby udział IPN ograniczył się wyłącznie do opiniowania bieżących uchwał organów samorządu w trybie nadzoru sprawowanego przez wojewodę (art. 3) można założyć, iż nie wpłynęłoby to w sposób znaczący na budżet IPN. Koszt utrzymania 2 etatów specjalisty, którzy zajmowałiby się wydawaniem opinii, zamknąłby się rocznie kwotą około 150.000 zł rocznie.

Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa, 20 kwietnia 2012 r.

ZW/0714/93/12

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
Senatu RP

Karoliny Piętki Przewodniczący

W odpowiedzi na pismo z dnia 29 marca 2012 r., dotyczące przedłożenia opinii nt. senackiego projektu ustawy: o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71), w załączeniu, uprzejmie przekazujemy uwagi otrzymane z województw: śląskiego i łódzkiego.

Z dyrektorem biura

/-/ Bogdan Ciepielewski
Dyrektor Biura ZWRP

URZĄD
MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO

Zespół
Obsługi Prawnej

Katowice, dnia 4 kwietnia 2012 r.

OP.KW-00098/12
OP.0821.00051.2012

Pan
Bogdan Ciepiałewski
Dyrektor Biura
Związku Województw RP
ul. Świętojerska 5/7
00 – 236 Warszawa

W odpowiedzi na pismo z dnia 30 marca 2012 r. w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej projektu ustawy z 2012 r. o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (Druk senacki nr 71), uprzejmie informuję, że Zespół Obsługi Prawnej tut. Urzędu, po przeanalizowaniu tekstu projektu ustawy i jej uzasadnienia, nie wnosi uwag do merytorycznego uzasadnienia projektu, które wyraża dezaprobatę dla totalitarnych reżimów i stosowania w nazewnictwie obiektów symboliki totalitarnej.

Z uzasadnienia projektu wynika, że racje merytoryczne na rzecz uchwalenia projektowanej ustawy mogą także wynikać z normy art. 13 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. Na ich poparcie przytoczono również przepis art. 256 § 2 Kodeksu karnego penalizujący propagowanie faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa.

Pod kątem oceny formalnej wypada zasygnalizować potrzebę usunięcia omyłki redakcyjnej na końcu zdania w art. 3 ust. 2 projektu (użyto znaku „\”).

ul. Ligonia 46
40-037 Katowice
tel. +48 (32) 20 78 617
fax. +48 (32) 20 78 618
biuro.prawne@slaskie.pl
www.slaskie.pl

Koordynator
Zespołu Obsługi Prawnej
RZKO Biuro
[Signature]
Bożena Samborska-Duży

Department Infrastruktury
90-051 Łódź, al. Piłsudskiego 12
tel: (42) 663 31 50, fax (42) 663 31 52
e-mail: infrastruktura@lodzkie.pl
Łódź, dnia 11 kwietnia 2012 r.

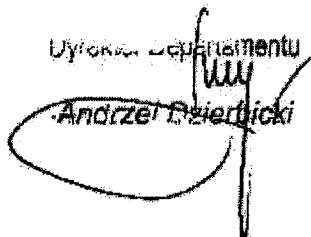
IFI.0821.10.2012.WF

Pan
Bogdan Ciepielewski

Dyrektor Biura
Związku Województw RP

W nawiązaniu do przesłanego w dniu 30 marca 2012 r. projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71) uprzejmie informuję, że Departament Infrastruktury Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi nie zgłasza uwag do ww. dokumentu.

Dyrektor Departamentu

Andrzej Dziurzycki

WPŁYNEŁO 2012-04-16
2012/258/12

Adres korespondencyjny:
90-051 Łódź, al. Piłsudskiego 8. info@lodzkie.pl

202 213/12

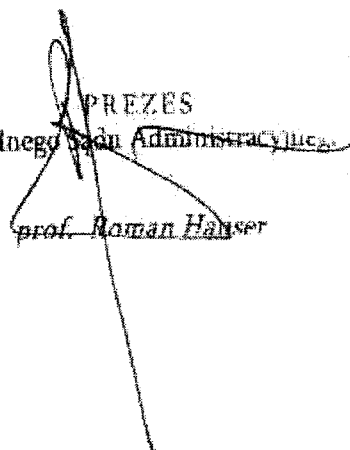
PREZES
NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO

Warszawa, dnia 15 kwietnia 2012 r.

BO-060-14/12

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej

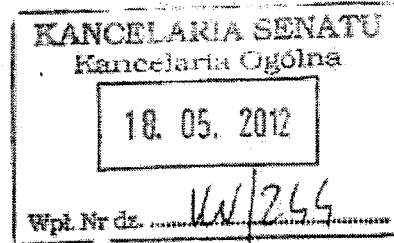
W odpowiedzi na pismo z dnia 29 marca 2012 r., nr BPS/KU-034/71/10/12 w sprawie projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71), uprzejmie informuję, że do przedmiotowego projektu nie zgłaszam uwag merytorycznych.

PREZES
Naczelnego Sądu Administracyjnego
prof. Roman Hauser

KU 244/12

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER
ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI
DP-MAC-028-90/2012/AŚ

Warszawa, dnia 16 MAJ 2012

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu RP

W związku z wystąpieniem w trybie art. 60 ust. 3 pkt 1 i ust. 5 Regulaminu Senatu dotyczącym inicjatywy ustawodawczej Senatu RP w zakresie *projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych*, przedstawiam, co następuje.

Stanowisko Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji jest tożsame ze stanowiskiem wyrażonym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z dnia 26 stycznia 2011 roku (znak: DAP-WOST-0233-3/11/PW) do projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki poprzedniej kadencji nr 1049).

Zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) [dalej: uosg] uchwała lub zarządzenie organu gminy sprzeczne z prawem są nieważne. O ich nieważności w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia doręczenia uchwały lub zarządzenia, w trybie określonym w art. 90 uosg, nakładającym na wójta obowiązek przedłożenia wojewodzie uchwał rady gminy w ciągu 7 dni od dnia ich podjęcia. Termin przewidziany w art. 91 ust. 1 ww. ustawy jest terminem prekluzyjnym, który nie podlega przywróceniu (wyrok NSA z dnia 19 marca 1992 r., sygn. SA/Wr 104/92). Jak trafnie zauważają autorzy komentarza do uosg (A. Szewc, G. Jyż, Z. Pławecki, Samorząd gminny, Komentarz, ABC, 2010, wyd. III) jeżeli organ nadzoru w terminie 30 dni od doręczenia mu uchwały lub zarządzenia nie stwierdzi ich nieważności, może tego dokonać jedynie sąd administracyjny na skutek wniesienia skargi przez ten organ. Wszelkie uprawnienia nadzorcze, w tym możliwość wstrzymania wykonania zaskarżonej uchwały lub zarządzenia, przechodzą w tym przypadku na sąd administracyjny (art. 93 ust. 2 uosg).

Mając na uwadze powyższą zasadę ukształtowaną w samorządowym prawie ustrojowym, zgodnie z którą możliwość wzruszania aktów organów jednostek samorządu terytorialnego jest ograniczona terminem, koniecznym pozostaje wyraźne rozstrzygnięcie w projekcie ustawy, jaki charakter ma termin wskazany w art. 3 ust. 2. Wydaje się jednak, iż zasadnym byłoby uznanie tego terminu za instrukcyjny, zaś terminem prekluzyjnym, który ograniczałby możliwość ingerencji nadzorczej winien być termin o którym mowa w art. 3 ust.

4 projektu. Zasadnym byłoby również ujednoczenie, względem ustawy o samorządzie gminnym trzymiesięcznego terminu, o którym mowa w art. 3 ust. 2, do terminu 30 dni.

Ponadto Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji proponuje także wydłużenie terminu określonego w art. 3 ust. 4 projektu, w czasie którego wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze z 7 dni do 30 dni. Jednocześnie należy zauważyć, iż uosg nie precyzuje, w jakim czasie wojewoda jest zobowiązany do wydania zarządzenia zastępczego – art. 98a ust. 2 uosg. Za wprowadzeniem powyższych rozwiązań przemawia fakt, iż w chwili obecnej nie jest znana liczba aktów, którymi nadano nazwy związane z ustrojami totalitarnymi. W skrajnych przypadkach może to potencjalnie prowadzić do kumulacji spraw i niemożności ich rozstrzygnięcia w terminach przewidzianych obecnie w projekcie. Termin dwuletni, o którym mowa w art. 5, oraz terminy instrukcyjne (bądź ich brak) powinny umożliwić wojewodzie rozłożenie tego procesu w czasie.

Należy zauważyć, iż redakcja art. 5 budzi wątpliwość bowiem nie jest jednoznaczne, czy termin 2 lat dotyczy działania gminy czy jest terminem wyznaczonym dla wojewody. Należy zauważyć, że gdyby termin ten odnosił się do wojewody, koniecznym jest dokonanie stosownych zmian w brzmieniu drugiego zdania art. 5 i rozszerzenie odesłania do odpowiedniego stosowania całego art. 3.

Ustawa powinna normować także przypadki w których brak jest odpowiednich aktów, którymi nadawano kwestionowane nazwy, które się nie zachowały.

Odnosząc się natomiast do kwestii przygotowania oceny skutków finansowych wejścia w życie projektowanej ustawy (stanowiącej inicjatywę senacką), należy podkreślić, iż obowiązek jej opracowania – zgodnie z art. 77 ust. 2 pkt 4 Regulaminu Senatu RP – spoczywa na wnioskodawcach. W tym kontekście warto nadmienić, iż Senat RP dysponuje w tym zakresie odpowiednim zapleczem eksperckim, które – w myśl art. 97 oraz art. 98 pkt 1 i 2 Regulaminu Senatu RP – stanowi Kancelaria Senatu. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji nie dysponuje informacjami, które pozwoliłyby na oszacowanie kosztów regulacji przygotowanej przez Senat.

Jednocześnie należy zauważyć, iż tytuł projektu przedmiotowej ustawy nie koresponduje z jej treścią. Sformułowanie „o usunięciu z nazw” sugeruje, że akt dotyczy tylko istniejących już nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów, natomiast projektowana ustawa reguluje również kwestię nadawania nazwy.

2 pami

Minister Administracji i Cyfryzacji

z up. Władysława KARPINSKI
Sekretarz Stanu

KU 320/12/A

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

Warszawa, 25 czerwiec 2012 r.

Nr WOK-020-66 /12

Dot. BPS/KU-034/71/13/12

Pan Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu

W związku z nadesłanym projektem ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (*druk senacki nr 71*) uprzejmie informuję, że Krajowa Rada Sądownictwa na posiedzeniu plenarnym w dniu 15 czerwca 2012 r. przyjęła powyższy projekt bez uwag.

z wyrazami szacunku

Wiceprzewodniczący
Krajowej Rady Sądownictwa

SNSA Małgorzata Niezgodka-Medek

**ZWIĄZEK KOMBATANTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.
I BYŁYCH WIĘZNIÓW POLITYCZNYCH
ZKRP i BWP – ZARZĄD GŁÓWNY**

AL. Ujazdowskie 6A
00-461 Warszawa
Tel.: (0-p-22) 629-32-81/84; fax: 625-55-45

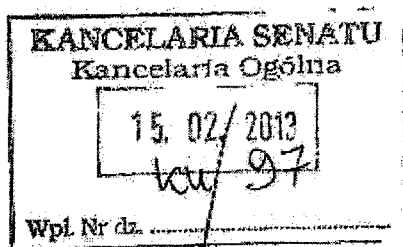
NIP 526-17-39-528

MILLENNIUM
Bank SA.

18 1160 2202 0000 0000 4263 6733

L. Dz. *1/Sej/Prez/13*
W odpowiedzi prosimy powołać się
Na naszą liczbę dziennika

Warszawa, dnia 15.02.2013 r.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

**Pan
Piotr ZIENTARSKI**

**Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
w Warszawie**

Potwierdzamy odbiór pisma Pana Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej z dnia 13 lutego br. w sprawie projektu Ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych.

Po zapoznaniu się z treścią projektu ustawy nie wnosimy żadnych uwag, chociaż zdajemy sobie z tego sprawę, że ta zmiana pociągnie za sobą znaczne koszty.

Życzylibyśmy jedynie, aby nowe nazwy były bardziej przemyślane i adekwatne nierytorycznie.

Z wyrazami szacunku

KRAJOWY ZWIĄZEK BYŁYCH ŻOŁNIERZY POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE ZARZĄD GŁÓWNY

02-567 Warszawa ul. Sandomierska 12

Do korespondencji : 02-127 Warszawa , Moldawska 13/7 e-mail W3107@op.pl
Prezes-tel/fax 022 822-06-61, Wiceprezes 022 843-28-25, Sekretarz 022 654-49-17
Konto:PKO 42 1020 1097 0000 7302 0084 9778 .NIP 521 30 94 370, REG. 012875195

REPREZENTUJE;

1 DYW. GENADIERÓW, 2 DYW. STRZELCÓW PIESZYCH, SAM. BRYG. STRZELCÓW PODHALAŃSKICH
10 BRYG.PANCERNO-MOTOROWA, SAM.BRYG.STRZELCÓW KARPACKICH, 1 POLSKI KORPUS w tym :
4 DYW.PIECHOTY, SAM.BRYG.SPADOCHRONOWA, 1DYW. PANCERNA, 16 SAM.BRYG.PANCERNA,
2 POLSKI KORPUS w tym 3 DYW.STRZELCÓW KARPACKICH, 2 SAM.BRYG. PANCERNA,
2 ARMIJNĄ GRUPĘ PANCERNA, 3 KRESOWĄ DYW.PIECHOTY, POLSKIE SILE POWIETRZNE,
MARYNARKĘ WOJENNA.

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Pan Senator PIOTR ZIENTARSKI

W A R S Z A W A

Dziękujemy za skierowany do nas projekt ustawy "usunięcia z nazw dróg, ulic, mostów, placów, i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych" z prośbą o wydanie opinii w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w projekcie.

Sam pomysł likwidacji nazewnictwa -symboli ustrojów totalitarnych jest słuszny i wskazany ,ale nie powinien być po 23 latach powstania państwa demokratycznego orzekany ustawami .

Posiadamy w demokratycznej formie wybierane Rady Miejskie, Dzielnicowe, Powiatowe, Wojewódzkie , a więc czynniki społeczne do obowiązków których należą sprawy o jakich jest mowa w projekcie ustawy .

Projektodawcy ustawy powinni się zastanowić jakie podjąć kroki i jak wychować społeczeństwo ,aby wybieralne przez nich władze były w pełni świadome ,że uzyskując zaszczyt wyboru jako przedstawiciela do różnych władz winni pełnić powierzone obowiązki w imię dobra ogólnego a nie poglądów prywatnych. Nie można ograniczać działalności statutowej Urzędów Państwowych .należy natomiast zastanowić się nad właściwym wychowaniem młodzieży w szkole i domu, która w przyszłości zajmować będzie nasze miejsca .

Jesteśmy za ewentualnym pisemnym apelem do Sejmików, natomiast przeciw formie ustawy.

Warszawa 02.03.2013

Łączymy wyrazy szacunku

PREZES

Włodzimierz Cieszkowski

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej

World Union of the Home Army Veterans

Konto krajowe: 74 1020 1097 0000 7802 0001 7764

Zarząd Główny
ul. Zielna 39,
00-108 Warszawa,
Headquarters
NIP 526-17-10-045
Regon 001383411

Organizacja Pożytku Publicznego

e-mail: biuro@armiakrajowa.org.pl
www.armiakrajowa.org.pl

tel. 22 620 12 85; fax 22 625 69 76

Warszawa, dnia 06.03.2013r.

L. dz. 320/2013

Senat
Rzeczypospolitej Polskiej
na ręce
Pana Senatora Piotra Zientarskiego

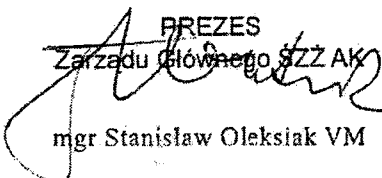
Szanowny Panie Senatorze

Z ogromną satysfakcją i uznaniem odnosimy się do inicjatywy Senatu zmierzającej do likwidacji wszystkich i wszelkich – pomników, nazw oraz różnorodnych upamiętnień czasów reżimów zniewolenia i terroru, jakich doświadczył nasz Naród przez niemal półwiecze.

Mamy nadzieję, iż inicjatywa ta zostanie przyjęta, a jej realizacja obejmie cały kraj. Jest to bowiem niezbędne, zdecydowanie konieczne, aby wszelkie ślady systemów, które przynosiły Ojczyźnie naszej okrutny los – odeszły w historyczny niebyt.

Weterani Armii Krajowej, Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej ze wszech miar tę inicjatywę popierają. Wyrażamy przy tym przekonanie, iż inicjatywa ta zaowocuje także podjęciem innych form oczyszczenia pamięci historycznej Polaków.

Z wyrazami szacunku,

PREZES
Zarządu Głównego SZZ AK

mgr Stanisław Oleksiak VM

**RADA OCHRONY
PAMIĘCI WALK I MĘCZEŃSTWA**

SEKRETARZ

dr hab. Andrzej Krzysztof Kunert

R-IV/92/AZ/738/2013

Warszawa, dn. 5 marca 2013 r.

Pan

Piotr Zientarski

Przewodniczący Komisji Ustawodawczej

Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Wielce Szanowny Panie Przewodniczący!

W odpowiedzi na pismo znak: BPS/KU – 034/71/26/12 z dnia 13 lutego br. uprzejmie informuję o stanowisku Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Przyjęcie ustawy, która da rzeczywiste narzędzie do eliminowania z przestrzeni publicznej symboli ustrojów totalitarnych, jest działaniem w pełni uzasadnionym. Obecnie chociażby zmiana patronów ulic, którzy należeli do organów centralnych i lokalnych reżimu komunistycznego, uzależniona jest od władz samorządowych, które licząc się z negatywną opinią mieszkańców (głównym czynnikiem takiego nastawienia są koszty i czas potrzebny do zgłaszania w urzędach zmian adresowych), nie decydują się na powyższe kroki.

W stosunku do zaproponowanego projektu zgłaszamy następujące uwagi. Artykuł pierwszy wymienia nazwy dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów, jako tych, które nie mogą propagować symboli nazizmu, faszyzmu, komunizmu lub innego totalitarnego ustroju. Określenie „lub innego obiektu” powinno obejmować także działania zmierzające do likwidacji pomników, tablic pamiątkowych i innych trwałych znaków upamiętniających, które honorują pamięć o instytucjach i osobach propagujących systemy totalitarne. W związku z tym, ze względu na społeczne oddziaływanie różnego rodzaju upamiętnień funkcjonujących w przestrzeni publicznej, wskazane byłoby literalnie ujęcie ich w treści ustawy.

W związku z powyższym proponujemy uzupełnić projekt o dodanie zapisów, które uwzględnią funkcję opiniodawczą Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa przy usuwaniu niezgodnych z prawdą historyczną trwałych obiektów upamiętniających. Chciałbym zauważyć, że zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 1988 r. o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (Dz. U. z 1988 r. Nr 2, poz. 2 z późniejszymi zmianami) do zadań Rady OPWiM należy koordynacja działań związanych z upamiętnianiem historycznych wydarzeń i miejsc oraz wybitnych postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego, a także bliskich Narodowi Polskiemu miejsc walk i męczeństwa innych narodów. To czyni z Rady OPWiM organ administracji państwowej, odpowiedzialny za kreowanie polityki historycznej państwa w dziedzinie trwałego upamiętniania ww. wydarzeń i osób. Obecnie w przestrzeni publicznej na terenie kraju znajduje się szereg obiektów, które fałszywie

oddają cześć instytucjom lub osobom na to nie zasługującym w związku z ich przynależnością do instytucji państw totalitarnych lub propagujących taki ustrój. Rada OPWiM częstokroć otrzymuje sygnały o takich obiektach, ale nie ma możliwości wymuszenia ich usunięcia. Powyższe działanie zależne jest od dobrej woli władz lokalnych lub właścicieli terenu czy nieruchomości, na której przedmiotowy obiekt się znajduje.

Również spornym punktem w sferze upamiętnień jest symbol sierpa i młota, widniejący na pomnikach poświęconych Armii Czerwonej. Sprawa jest o tyle złożona, że na podstawie art. 1 ust. 1 umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej *o grobach i miejscach pamięci ofiar wojen i represji* sporządzonej w Krakowie w dniu 22 lutego 1994 roku (Dz. U. z 1994 r. Nr 112, poz. 543), Państwo Polskie ma obowiązek ustalania, rejestracji, urzędzania, zachowania i należytego utrzymania rosyjskich miejsc pamięci i spoczynku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Rada OPWiM współdziałając z właściwym miejscowo wojewodą w sprawie utrzymania cmentarzy wojennych żołnierzy Armii Czerwonej, dąży do likwidowania symboli sierpa i młota, które są ewidentnie kojarzone z komunistycznym ustrojem ZSRR. Usunięcie powyższego symbolu jest o wiele trudniejsze na pomnikach, upamiętniających żołnierzy Armii Czerwonej, znajdujących się poza cmentarzami wojennymi. W tym wypadku Rada OPWiM może sugerować samorządem usunięcie powyższego symbolu, jednak odmowna odpowiedź z ich strony nie wiąże się z żadnymi konsekwencjami. Dlatego proponujemy, by ustawa uwzględniała także zakaz propagowania symboli państw totalitarnych, takich jak sierp i młot, swastyka itp. zgodnie z duchem art. 13 Konstytucji RP i art. 256 Kodeksu Karnego.

Artykuł 3 ust. 2 stanowi, że wojewoda podejmie działanie „w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o podjęciu aktu...”. Powyższy zapis ani żaden inny nie uwzględnia sposobu, w jaki wojewoda ma powziąć wiadomość o podjęciu danego aktu. Czy powyższy zapis obliguje wojewodę do uzyskania z każdej gminy, znajdującej się w województwie, wykazu ulic, dróg, mostów, placów lub innych obiektów zawierających nazwę propagującą symbole ustrojów totalitarnych. Jeśli tak, trzeba wskazać jaka powinna być procedura pozyskiwania powyższych informacji i czy nie należy uregulować jej rozporządzeniem.

Artykuł 4 stanowi, iż „postępowanie przed organami administracji publicznej i sądami w sprawach dotyczących uwzględnienia w rejestrach i dokumentach zmiany nazwy, dokonanej na podstawie niniejszej ustawy jest wolne od opłat”. Czy powyższy zapis nie będzie jednak powodował kolizji prawa. Zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o *kosztach sądowych w sprawach cywilnych*, pobiera się opłatę 60 zł od innych wpisów do ksiąg wieczystych niż w art. 42-43, co obejmuje także nowe adresy w związku ze zmianą nazw dróg, ulic, placów. Czynność polegająca na zmianie wpisów do ksiąg wieczystych, może zostać podjęta z urzędu przez gminę i to ona ponosi koszty. Jednak należy przeanalizować, czy faktycznie gminy będą do tego zobowiązane i nie zrzucą powyższych kosztów na obywateli.

Z wypracowań powiatu

SEKRETARZ
dr hab. Andrzej Kuczyński

KW 135/13

Warszawa, dnia 6 marca 2013 r.

KIEROWNIK
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH

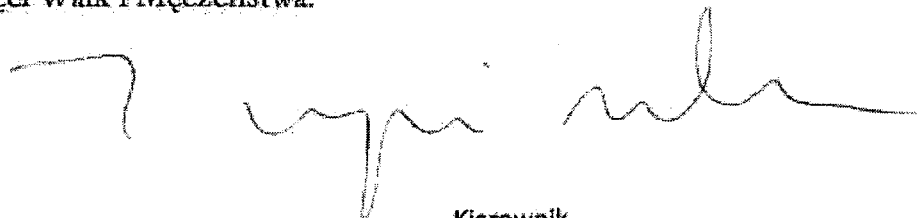
BD1-K0752-0700-1/13

Szanowny Pan Senator
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu RP

w odpowiedzi na pismo Szanownego Pana Przewodniczącego z dnia 14 lutego 2013 r. (BPS/KU-034/71/29/13), dotyczące *projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych* (druk senacki 71), uprzejmie informuję, iż Urząd pozytywnie ocenia ideę usunięcia z przestrzeni publicznej symboli ustrojów totalitarnych.

Chciałbym jednocześnie wyrazić opinię, iż w pracach nad ustawą szczególnie ważne znaczenie należałoby przypisać instytucjom, które mają specjalistyczną wiedzę w tej materii tj. Instytutowi Pamięci Narodowej (na który zresztą ustawa nakłada pewne zadania w procesie realizacji ustawy) oraz Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Kierownik
Urzędu do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

Jan Stanisław Ciechanowski

Warszawa, dnia 7 marca 2013 r.

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW**

ST1/0310/35/PAN/2013/RWPD-4260/RD-15287

**Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senat Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 11 lutego br., znak: BPS/KIJ-034/71/19/13 w sprawie projektu ustawy o usunięciu z nazw dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów symboli ustrojów totalitarnych (druk senacki nr 71), uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Skutki finansowe wejścia w życie projektowanej ustawy będą oddziaływały na znaczną grupę jednostek samorządu terytorialnego. W Polsce jest 306 miast oraz 602 gminy o statusie miasta i gminy. W związku z tym przedmiotowa inicjatywa powinna być poprzedzona konsultacjami z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Niezależnie od powyższego pragnę zauważyć, iż proponowane w projekcie rozwiązania będą miały wpływ zarówno na budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego, jak również na obywateli. Skutki finansowe obejmować będą m.in. koszty związane ze zmianą nazw ulic, a w konsekwencji z fizycznym usunięciem tablic z nazwami, a także wymianą dokumentów tożsamości i zmianami w rejestrach. Zmian w rejestrach dokonuje właściwy organ. Zgodnie z art. 4 projektu ustawy zmiany w rejestrach związane ze zmianą nazwy ulicy, dokonaną na podstawie tej ustawy będą wolne od opłat. Zatem koszty te ponoszone będą przez budżet państwa lub budżety jednostek samorządu terytorialnego.

W związku ze zmianą nazwy ulicy, oprócz wymiany dowodu osobistego, konieczna będzie również wymiana prawa jazdy, dowodu rejestracyjnego pojazdu oraz adnotacja w karcie pojazdu. Zadania te wykonywane są przez starostę, a koszty ponosi obywatel uiszczając stosowne opłaty, które pokrywają koszty realizacji tych zadań. W przypadku zastosowania rozwiązania przewidzianego w projekcie, zgodnie z którym zmiany dokonywane w dokumentach będą wolne od opłat, koszty wykonania zadania będzie ponosił powiat, który nie uzyska jednak dochodów niezbędnych do sfinansowania zadań.

Skutki finansowe dla budżetu państwa związane z wejściem w życie projektowanych przepisów będą dotyczyły:

- dochodów – opłaty za wymianę danych w rejestrach państwowych (m.in. Krajowy Rejestr Sądowy, księgi wieczyste);

- wydatków – wymiana dowodów osobistych osobom, którym zmieni się adres zameldowania.

Koszty wydania nowego dowodu osobistego w związku ze zmianą nazw miejscowości lub ulic ponosi budżet państwa, udzielając gminie realizującej zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej dotacji na ten cel.

Dotychczas, w przypadku dokonywania zmian administracyjnych w nazwach gmin, miejscowości, ulic, dane adresowe w rejestrach administracji podatkowej poprawiane były „z urzędu” na podstawie danych uzyskiwanych z rejestru TERYT, albowiem podatnicy i płatnicy nie mieli na nie wpływu.

Aktualnie wprowadzone zostały rozwiązania (rejestracja m.in. do celów podatkowych) za pośrednictwem Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Prowadzone są również prace nad automatyzacją procesów rejestracyjnych podmiotów objętych Krajowym Rejestrem Sądowym (KRS). Powyższe rozwiązania zakładają przekazywanie do rejestru podatników i płatników danych (w tym adresowych) z ww. rejestrów (tj. CEIDG, KRS). Mając na uwadze, iż ww. rejestry będą rejestrami referencyjnymi dla danych zgłaszanych za ich pośrednictwem, nie będzie możliwe dokonanie „z urzędu” zmiany danych adresowych w rejestrze podatników i płatników w przypadku dokonania administracyjnych zmian nazw tych danych.

Tym samym proponowane w przedmiotowym projekcie rozwiązania będą generować dodatkowe koszty po stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (KRS) i Ministerstwa Gospodarki (CEIDG) w przypadku, gdyby miały one dokonać „z urzędu” zmiany ww. danych (obecnie brak jest regulacji prawnych nakładających obowiązek dokonania takiej zmiany „z urzędu”) lub po stronie przedsiębiorców (podatników i płatników), którzy będą musieli sami zgłosić zmianę danych adresowych. Istnieje również ryzyko, iż w przypadku braku aktualizacji danych adresowych przez KRS, CEIDG „z urzędu” lub podatników i płatników, administracja podatkowa nie będzie posiadała aktualnych danych adresowych ww. podmiotów.

Nie można zgodzić się ze stwierdzeniem zawartym na 3 stronie uzasadnienia, iż „zwolnienie z opłat postępowań dotyczących uwzględnienia w rejestrach i dokumentach zmiany nazwy nie obniży dochodów państwa, gdyż postępowania te bez wejścia w życie ustawy nie zostałyby wszczęte”. Należy zauważyć, iż każde działanie administracyjne zwłaszcza związane z wydaniem dokumentów powoduje koszty administracyjne, a opłaty z tym związane mają przede wszystkim pokrywać te koszty – dlatego niewłaściwe jest traktowanie opłat, o których mowa w art. 4 projektu wyłącznie jako narzędzia zwiększania dochodów budżetowych.

Należy również wskazać, iż zmiana adresu, a co za tym idzie wymiana dowodów osobistych i innych dokumentów, generuje także znaczne koszty po stronie obywatela (wymiana tabliczki na posesji, koszty dojazdów do urzędów, jak również do innych podmiotów np. banku, w celu aktualizacji adresu). Projektodawcy pomijają również dodatkowe obciążenia dla obywateli wynikające z konieczności wymiany dokumentów, jak chociażby wykonanie fotografii potrzebnej do wydania dowodu osobistego, co jest szczególnie uciążliwe dla osób starszych i niepełnosprawnych. W przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą zmiana miejsca siedziby pociągnie za sobą konieczność m.in. poinformowania kontrahentów, dokonania zmian w użytkowanych systemach informatycznych.

Ponadto koszty finansowe wynikające z opiniowanego projektu związane będą z dodatkową aktywnością wojewody i Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w zakresie zadania wynikającego z art. 3 projektu, tj. uzyskania opinii IPN

w zakresie nazw ulic, mostów, placów propagujących symbole nazizmu, faszyzmu, komunizmu lub innego totalitarnego ustroju.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że wobec skali zmian wprowadzanych ustawą, koszty projektowanych regulacji będą znaczne. Przy czym trudno jest odnieść się do wysokości tych skutków, bowiem Ministerstwo Finansów nie posiada danych dotyczących liczby dróg, ulic, mostów, placów i innych obiektów, których nazwy będą musiały ulec zmianie na podstawie projektowanych przepisów oraz ilości osób i instytucji, które będą zobowiązane do dokonywania zmian w dokumentach.

Z uwagi na fakt, iż proponowane rozwiązania będą generować dodatkowe koszty:

- dla budżetu państwa w postaci zmniejszenia dochodów (zwolnienia z opłat) i zwiększenia wydatków (wymiana dowodów osobistych),
- dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego (dodatkowe koszty związane z wymianą dokumentów),
- oraz dla obywateli (związane z wymianą dokumentów),

nie mogą pozytywnie odnieść się do przedstawionych propozycji.

Wprowadzenie zmian objętych przedmiotowym projektem należy pozostawić w gestii wspólnoty samorządowej. Zgodnie bowiem z przepisem art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 12 października 2001 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) do wyłącznej właściwości rady gminy należy podejmowanie uchwał w sprawach herbu gminy, nazw ulic i placów będących drogami publicznymi lub nazw dróg wewnętrznych w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2086, z późn. zm.).

Z upoważnienia Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU

Hanna Maiszczuk

**PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

BSA III - 021- 293/13

Warszawa, dnia 24 lipca 2013 r.

SEKRETARIAT SZEFA KS

L.dz. ....

Data wpływu 25. 07. 2013

**Pan
Lech CZAPLA
Szef Kancelarii Sejmu**

Szanowny Panie Ministrze!

W odpowiedzi na pismo z dnia 17 lipca 2013 r., GMS-WP-173-226/13 uprzejmie informuję, że Sąd Najwyższy na podstawie art. 1 pkt 3 ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 23 listopada 2002 r. (j.t. Dz. U. z 2013 r., poz. 499) nie uznaje za celowe opiniowania **senackiego projektu ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.**

Z poważaniem

Stanisław Dąbrowski
Stanisław DĄBROWSKI